

Проанализированы особенности использования когнитивных механизмов, риторических приёмов и выразительного потенциала различных семиотических систем.

Ключевые слова: *виртуальная реклама, виртуальная коммуникация, категоризация, когнитивная лингвистика, креолизация, риторические фигуры, семиотика, стереотип, фрейм.*

Karataieva M. V., postgraduate student
Institute of Philology, National Taras Shevchenko University of Kyiv

THE ON-LINE VIDEO MAGAZINE LOUIS VUITTON AS A NEW GENRE OF VIRTUAL ADVERTISING: INFOTAINMENT & EDUTAINMENT

The article deals with the analysis of the on-line video magazine, which combines characteristic features of the new genres of virtual advertising: infotainment and edutainment. Cognitive mechanisms, rhetorical figures, peculiarities and effectiveness of combining of different semiotic systems are under examination.

Key words: *virtual communication, categorization, cognitive linguistics, creolization, virtual advertising, rhetorical figures, semiotics, stereotype, frame.*

УДК 81'25:340.113

Касяненко Д. С., к.філол.н., асист.,
Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка

ПРАВОВИЙ ЄВРОЛЕКТ ТА ЙОГО ПЕРЕКЛАД

У статті досліджено сутність правового євролекту, його лексико-термінологічні особливості, а також деякі аспекти перекладу правового євролекту як мови юридичних текстів ЄС.

Ключові слова: *правовий євролект, переклад юридичних текстів ЄС.*

Незважаючи на майже півстолітнє існування Європейського Союзу та прогресивну мовну політику об'єднаної Європи, у лінгвістиці відносно нещодавно було визначено місце та значення мови ЄС – *євролекту* в системі фахових мов [1]. Хоча інтеграційні процеси у Західній Європі у ХХ ст. сприяли вже у 50-і роки минулого століття "формуванню євролекту, як нової мовної

сутності" [2], запровадження нового напрямку лінгвістичних досліджень – *євролінгвістики* і похідних від неї понять *євролект*, *євромова*, *єврожаргон*, *євротекст*, *євронім*, відбулося лише у 90-х роках минулого століття. Термін "*євролінгвістика*" (eurolinguistik) уперше в науковий обіг увів 1991 року німецький дослідник Норберт Райтер (Norbert Reiter). Під євролінгвістикою він розуміє напрям лінгвістики, який займається дослідженнями мов країн-членів ЄС з різних позицій, зокрема, міжкультурної комунікації, мовної політики, соціолінгвістики, психології тощо [3].

Аналіз фахової літератури виявив відносну динамічність досліджень євролекту на зарубіжних теренах (Р. Гофен В. Вайсфлог, С. Шарчевич, П. Сандріні, Ж. Р. де Гроот, Р. Штольце) і нестачу фундаментальних розвідок з євролекту у вітчизняному перекладознавстві [4]. Якщо перші студії, присвячені перекладознавчим аспектам нової легіслативної культури, з'являються в Західній Європі наприкінці 90-х рр., то в Україні євролект як феномен "нової інтернаціональної мовної сутності" [2] стає об'єктом наукових досліджень лише з 2007 р. [5, 136-139].

Мовні та позамовні чинники функціонування ЄС, які сприяли формуванню євролекту та запровадженню нової правової культури – європейського права, а також запропоноване Л. Гоффманном горизонтальне структурування (належність фахової мови до певної галузі) та вертикальне розшарування фахових мов (розподіл фахових мов на пласти за рівнем їхньої змістовної спеціалізації), дозволяють виокремити в мові права – підмову європейського права і позначити її **правовим євролектом** [4, 88].

Під поняттям **правовий євролект** розуміємо фахову мову європейського права, яку презентують юридичні тексти (далі ЮТ) ЄС. Серед ключових лексико-термінологічних властивостей мови *правового євролекту*, які визначають специфіку перекладу ЮТ ЄС і дозволяють вважати мову європейського права окремою фаховою мовою підмови права, варто навести такі:

1. **спеціальні юридичні терміни європейського права**. Вони представляють **нові специфічні концепти й поняття**, виражені **термінами-реаліями ЄС**, отримавши назву **євроніми**: *Europe à la carte* – Європа "на вибір"; *Troika f.* (нім.) – **Трійка** (згідно з Амстердамською угодою термін **Трійка** вживають на позначення складу головуючих в Раді – представника держави-члена ЄС, яка зараз головує, представника країни наступного головування, а також

Генерального секретаря Ради, як найвищого Представника ЄС у справах спільної зовнішньої політики та політики безпеки) тощо;

2. **своєрідні скорочення**, яким часто віддається перевага у ЮТ ЄС порівняно з їхніми повними фаховими словосполученнями, наприклад: **Europol** (Europäisches Polizeiamt) – **Європол** (Європейська поліцейна служба), **EWS** (Europäische Wissenschaftsstiftung) – **ЄНФ** (Європейський науковий фонд). Провідною ознакою термінології правового євролекту є тенденція абревіації – скорочення форми спеціальних термінів та номенклатурних назв, серед яких переважають назви правових суб'єктів, зокрема міжнародних та національних органів, установ, інституцій, організацій, а також назви нормативних документів, міжнародних проектів, програм тощо. Позитивною ознакою таких скорочень є їхнє гармонізоване використання в терміносистемі європейського права офіційних мов ЄС завдяки їхній транслітерації з мови-продуцента (переважно з англійської мови). Терміносистемі правового євролекту в українській мові притаманна дублетність фахових позначень, оскільки європейське право є відносно новим явищем для україномовної спільноти, його термінологія знаходиться у процесі розвитку і потребує лексичної гармонізації.

3. **метафоричні терміни**: *Festung Europa* (нім.) – *Fortress Europe* (англ.) – *Європа-фортеця* (укр.); *kulturelles Hintergrund* (нім.) – *cultural background* (англ.) – *культурне коріння* (укр.); *Notbremse* (нім.) – *emergency brake* (англ.) – *аварійне гальмо* (укр.); *Gemeinschaftsrechtliche Brücke* (нім.) – *Community bridge* (англ.) – *місток успільнотнення* (укр.) тощо, а також метафоричні терміни, представлені міфологічними антропонімами та композитами-топонімами, що також ускладнює сприйняття, розуміння і через це, звичайно, переклад фахових текстів, наприклад: *Sokrates* ("Сократ"), *EURYDICE* ("Євридика"), *Galileo* ("Галілей") тощо;

4. специфічні **сталі звороти** (загальнодокументальні та власне юридичні), які застосовують у викладі норм права. Вони поповнюються в результаті фразеологізації ідей об'єднаної Європи і вважаються ознакою офіційно-ділового стилю: *in dem Bewusstsein* (нім.) / *conscientes du fait* (фр.) – усвідомлюючи; *in der Erwägung* (нім.) / *considerant* (фр.) – беручи до уваги, що / зважаючи на;

5. номенклатурні одиниці: "*i2010*", "*eEurope 2005*" [6, 60].

Терміносистема правового євролекту гетерогенна і представлена: (1.) **за формою виразу** – юридичними термінами

законодавства, доктрини та правозастосовної практики; (2.) **за належністю до фахових галузей**: інтрагалузовими юридичними термінами: *f. Dienstleistungsfreiheit* (свобода у наданні послуг), *f. Verordnung* (Регламент); екстрагалузовими термінами: *m. Rüben- und Rohrzucker* (цукор із цукрових буряків або цукрової тростини), *f. Immunität* (іmunітет); міжгалузовими термінами: *n. Quorum* (кворум), *Pl. Schutzmaßnahmen* (запобіжні заходи); технічними термінами: *m. Impuls* (імпульс); *n. Fundament* (фундамент); номенклатурними одиницями, загальнонауковими термінами, професіоналізмами та загальноновживаними словами.

Активні процеси інтернаціоналізації європейського права віддзеркалюються у термінологічному складі правового євролекту, про що свідчить тенденція запозичення термінологічних одиниць з мов-продуцентів. Поповненню терміносистеми правового євролекту сприяють також термінологізація загальноновживаних лексичних одиниць, транстермінологізація, метафоризація, транспозиція, морфологічні способи словотворення, калькування та власне переклад ЮТ ЄС.

Основою творення термінологічних одиниць правового євролекту і в німецькій, і в українській мовах є передусім ресурси національного мовного фонду. За словотвірною моделлю в німецькомовному правовому євролекті переважають складні (багатокомпонентні) терміни-іменники, у той час як українська терміносистема європейського права містить багато віддієслівних термінів-іменників і тяжіє до термінологічних словосполучень. Специфіка німецького словотвору зумовлює застосування різних трансформацій, що сприяє повноцінному відтворенню змісту вихідних термінів українською мовою. Німецькі терміни європейського права, утворені як мінімум з двох або трьох основ, перекладаються українською мовою за допомогою полілексемних термінів. Для термінологічного складу правового євролекту характерне домінування іменникових форм, що зумовило субстантивний характер терміносистеми європейського права німецької та української мов.

Особлива словотвірна активність притаманна термінам: ***Gemeinschaft*** (спільнота) та ***europäisch*** (європейський), які виступають як компонентами складних термінів: *f. Gemeinschaftspräferenz* (преференція Спільноти), *f. Gemeinschaftscharta* (Хартія Спільноти) тощо, так і складниками термінологічних словосполучень: *Vorrang des*

Gemeinschaftsrechts (верховенство права Спільноти), *gemeinschaftliches Corpus Juris* (зведення законів Спільноти) тощо. Компонент *europäisch* використовують на позначення: 1) інституцій, установ, організацій ЄС – *Europäischer Gerichtshof* (Європейський Суд); 2) належності до Євросоюзу – *europäischer Rechtsstatus* (Європейський правовий статус); 3) посад в установах ЄС – *Europäischer Abgeordnete* (депутат ЄС, євродепутат); 4) загальних принципів наддержавного об'єднання – *Europäische Integration* (європейська інтеграція); 5) правових актів, договорів ЄС, статутів, законів тощо – *Einheitlicher Europäischer Akt* (Єдиний Європейський акт) тощо [Касяненко 2011, 114].

Переклад термінів правового євролекту суттєво відрізняється від перекладу термінів інших фахових сфер, адже вони представляють нову правову культуру, правові категорії, поняття, концепти тощо, нині відсутні у більшості цільових мов (далі ЦМ). Крім того, в умовах мовного плюралізму ЄС у перекладі юридичних текстів ЄС мовами держав-членів та у формуванні системи термінів європейського права в ЦМ, можливий небажаний вплив терміносистем національного права. За таких умов необхідно орієнтуватися на мову-продуцента нової галузі. Проте в об'єднаній Європі вихідні законодавчі тексти часто укладаються не носіями мов (переважно англійською та французькою мовами), тому за орієнтації на мову-продуцента перекладач повинен бути максимально обачним, точно з'ясовувати зміст незнайомого поняття, обов'язково послуговуватись автентичними паралельними текстами, укладеними різними офіційними мовами, аби уникнути непотрібних запозичень, що засмічують молоду терміносистему європейського права в ЦМ невиправданими мовними покручами. У цьому контексті ми дотримуємося позиції, що переклад виконує роль фільтру ("kultureller Filter" – термін Ю. Гоуз) і тому він повинен збагачувати (завдяки перекладу нове поняття стає надбанням інших держав), а не засмічувати відповідні терміносистеми у ЦМ [4, 160].

Варто зазначити, що перекладацький аналіз практичного матеріалу з корпусом у 3000 термінологічних одиниць, обраних методом загальної вибірки правничих термінів із ЗА ЄС, дає підстави стверджувати, що у перекладі безеквівалентної термінологічної лексики правового євролекту українською мовою найчастіше ми вдавалися до *калькування* – 40% (часткового або

повного), яке вважається виправданим за умов умотивованості терміна-кальки: **Konvent zur Zukunft der Europäischen Union** (нім.) – **Конвент щодо майбутнього Європи** (укр.); *m.* **Rechnungshof** (нім.) – **Рахункова Палата** (укр.); *m.* **Gesetzgebungsakt** – законодавчий акт; *n.* **Kollegialorgan** – колегіальний орган; *n.* **Gerichtsverfahren** – судовий процес; *f.* **Visapolitik** – візова політика; *m.* **Durchführungsrechtsakt** – виконавчий акт.

Варто наголосити на тому, що для перекладу термінів правового євролекту різними ЦМ характерне паралельне застосування описово-пояснювального способу перекладу, наприклад: "*variable geometry*" *Europe* (англ.) – *Europa "mit variabler Geometrie"* (нім.) – **Європа "змінної геометрії"** (укр.). З наведених прикладів очевидно, що калькування також потребує обов'язкового пояснення, адже вихідне поняття залишається у ЦМ незрозумілим – термін *Європа "змінної геометрії"* означає поступовий процес європейської інтеграції держав-членів ЄС, для якого характерний поділ держав на регіони за рівнем їх інтеграційного розвитку.

З огляду на результати нашого дослідження, дещо рідше було застосовано (35,3%) *транскодоване запозичення*, наприклад: *f.* **Kommission** (нім.) – *Commission* (англ.) – **Комісія** (укр.); **FIDE** (англ., нім., фр.) – **ФІДЕ** (укр.); **GATT** (нім.) – **ГАТТ** (укр.); **FATF** (нім.) – **ФАТФ** (укр.); **acquis Schengen** (фр.) – **Шентенський договір** (укр.). При цьому 12% *транскодованих запозичень* перекладалися паралельно описово-пояснювальним способом: **Quaestors** (англ.) – *Pl. Quästoren* (нім.) – **квестори (п'ять депутатів Європейського Парламенту, які виконують особливі адміністративні та фінансові функції)**.

Власне описово-пояснювальний спосіб перекладу мав місце у 22,7% випадках, наприклад: **Weißbuch** *n.* – **Біла книга** – загальнополітичні документи з економічних і соціальних питань; *f.* **Verwerfungspflicht** – **обов'язок відхилення** (Такі поняття як **обов'язок відхилення** та **право відхилення** → *n.* **Verwerfungsrecht**, *вживають органи управління Німеччини при застосуванні права ЄС у разі виникнення суперечностей між національним правом та правом ЄС. За таких умов перевага віддається правовим нормам ЄС, а відповідні національні норми не застосовуються, тобто відхиляються*)

Описово-пояснювальний переклад притаманний також перекладу номенклатурних одиниць: "**i2010**" – (*Initiative 2010 – Ініціатива 2010*) – **заходи Європейської Комісії щодо сприяння**

розвитку та застосування інформаційно-комунікативних технологій з метою створення інформаційного суспільства до 2010 року, та "**eEurope**" – заходи ЄС, закріплені Лісабонською стратегією, в якій Європейський Союз задекларував прагнення створити найкращі у світі умови для інформаційного суспільства.

Відтворення безеквівалентних термінів шляхом пояснення є найкращим способом заповнення термінологічних лакун, проте через громіздкість він використовується переважно лише за першого згадування правничого терміна-реалії вихідної мови, яка, з метою мовної економії та відповідно до вимог до термінів, потім перекладається калькуванням або запозиченням.

Гетерогенність європейської правової спільноти, філософсько-правові розбіжності національних правових систем держав-членів ЄС, їхні культурологічні відмінності, політика багатомовності ЄС, величезні обсяги перекладу законодавчих актів ЄС тощо призводять до негативних наслідків контамінації правового євролекту невмотивованими термінами та поняттями з англійської та французької мов, аналіз яких визначає подальші вектори наукових досліджень зазначеної проблематики.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Goffin R.* Eurolekt ja, Eurokaderwelsch nein / R. Goffin (=Akten des Deutschen Terminologietags, Köln 24.-25. April 1998). – Bolzano-Köln, 1999;
2. *Чередниченко О.* Євролект: термінологія і переклад [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.anvsu.org.ua/index_files/Articles/evrolekt.htm;
3. *Reiter N.* Eurolinguistik [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://de.wikipedia.org/wiki/Eurolinguistik].
4. *Касяненко Д. С.* Особливості перекладу та лексичної гармонізації законодавчих актів ЄС в контексті євроінтеграції України : дис... канд. філол. наук : 10.02.16 / Д. С. Касяненко. – К., 2011;
5. *Гавура Д.* Проблема багатомовності в ЄС з точки зору перекладу, адаптації та лексичної гармонізації законодавчих актів ЄС в контексті євроінтеграції України / Д. Гавура // Мовні і концептуальні картини світу : Збірник наукових праць. – Випуск 23, частина 1. – К., 2007;
6. *Коробейнікова Д.* Мова ЄС – євролект чи переклад? / Д. Коробейнікова // Мовні і концептуальні картини світу : Збірник наукових праць. – Випуск 31. – К., 2010.

Стаття надійшла до редакції 26.04.13.

Касяненко Д.С., к.філол.н., асист.,
КНУ імени Тараса Шевченка

ПРАВОВОЙ ЕВРОЛЕКТ И ЕГО ПЕРЕВОД

Статья посвящена исследованию сущности правового евролекта, его лексико-терминологических особенностей, а также некоторых аспектов перевода правового евролекта как языка юридических текстов ЕС.

Ключевые слова: *правовой евролект, перевод юридических текстов ЕС.*

KASIANENKO D.S., PhD, asst.
Taras Shevchenko National University of Kyiv

LEGAL EUROLECT AND ITS TRANSLATION

This article is aimed to explore the nature of legal eurolect, their terminological specific, as well as some translation aspects connected with legal eurolect as the language of EU legal texts.

Key words: *legal eurolect, EU legal text translation.*

УДК 81'255.4(44)

Кирилова В.А., асп.,
Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка

СТИЛІСТИКА ПОВІСТІ МИХАЙЛА КОЦЮБІНСЬКОГО "ТІНІ ЗАБУТИХ ПРЕДКІВ" І ЇЇ ВІДТВОРЕННЯ У ФРАНЦУЗЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ ЕМІЛЯ КРЮБИ

Статтю присвячено дослідженню стилістики Михайла Коцюбинського та її відтворенню у французькому перекладі Еміля Крюбі. Аналізуються найпоширеніші прийоми відтворення авторського стилю у перекладі повісті "Тіні забутих предків".

Ключові слова: *художній переклад, стилістика, авторська модальність, повість.*

Як відомо, світ художньої літератури – це світ, змодельований автором і забарвлений його свідомістю, у якому велике значення має авторське світобачення і світосприйняття.

У нашій статті ми звертаємося до самобутньої спадщини видатного українського прозаїка Михайла Коцюбинського (1864-